

Schengeni Információs Rendszer II – Útmutató a hozzáférési jog gyakorlásához Összegzés

Azon személyek, akiknek személyes adatait a második generációs Schengeni Információs Rendszerben (a továbbiakban: „SIS II”) gyűjtik, tárolják vagy más módon feldolgozzák, jogosultak az adataikhoz való hozzáférésre, a téves adatok helyesbítésére és a jogszerűtlenül tárolt adatok törlésére¹. Ez az útmutató e jogok gyakorlásának részletes szabályait írja le.

I. A második generációs Schengeni Információs Rendszer (SIS II) bemutatása

A SIS II egy nagyléptékű informatikai rendszer, amelyet kiegyenlítő intézkedésként hoztak létre a belső határellenőrzés eltörlésére, és amelynek célja a tagállamok területén a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségén belül az Európai Unióban egy magas biztonsági szint biztosítása, beleértve a közbiztonság és közrend fenntartását és a biztonság védelmét is. A SIS II-t valamennyi uniós tagállam – Ciprus, Horvátország és Írország kivételével² –, valamint négy társult állam, Izland, Norvégia, Svájc és Liechtenstein is végrehajtja.

A SIS II olyan informatikai rendszer, amely lehetővé teszi, hogy a bűnüldöző, igazságügyi és közigazgatási hatóságok a megfelelő adatok megosztása útján konkrét feladatokat teljesítsenek. Az európai ügynökségek, az EUROPOL és az EUROJUST szintén rendelkeznek bizonyos korlátozott hozzáférési jogokkal a rendszer vonatkozásában.

A feldolgozott adatok kategóriái

A SIS II két tág adatkategóriával dolgozik, amelyek figyelmeztető jelzés formáját öltik; először is *személyekre* vonatkozó adatokkal – körözött, eltűnt, valamint bírósági eljárásban való közreműködés céljából keresett, rejtett vagy célzott ellenőrzés céljából keresett személyekre, illetve olyan harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó adatokkal, akiknek a schengeni térségbe való beutazását vagy tartózkodását megtagadták –, másodsor tárgyakra vonatkozó adatokkal – idetartoznak a gépjárművek, úti okmányok, hitelkártyák – lefoglalás vagy büntetőeljárásban bizonyítékként való felhasználás, illetve rejtett vagy célzott ellenőrzés céljából.

Jogalap

A figyelmeztető jelzés típusától függően a SIS II-t vagy a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló, 2006. december 20-i 1987/2006/EK rendelet – az Európai Közösséget létrehozó Szerződés IV. címének hatálya alá tartozó riasztási eljárások tekintetében – (korábbi első pillér; a továbbiakban: „SIS II rendelet”), vagy a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló, 2007. június 12-i 2007/533/IB tanácsi határozat – az Európai Unióról szóló Szerződés VI. címének hatálya alá tartozó eljárások tekintetében (korábbi harmadik pillér; a továbbiakban: „SIS II határozat”) szabályozza.

¹ A szóban forgó jogokat a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló, 2006. december 20-i 1987/2006/EK rendelet 41. cikke és a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló, 2007. június 12-i 2007/533/IB tanácsi határozat 58. cikke biztosítja.

² Ezen adatok a 2015. júliusi állapotot tükrözik. Bár Bulgária és Románia üzemelteti a SIS-t, még belső határokat is fenntart. Az Egyesült Királyság hozzáféréssel rendelkezik a SIS-hez, de a schengeni térségbe való beutazás megtagadása esetén kiadott figyelmeztető jelzésekhez nem.

A feldolgozott személyes adatok kategóriái

Amikor a figyelmeztető jelzés személyre vonatkozik, az adatok között minden esetben fel kell tüntetni a nevet, a családi nevet és az álneveket, a személy nemét, a figyelmeztető jelzés alapjául szolgáló határozatra való hivatkozást és a foganatosítandó intézkedést. Ezenkívül a figyelmeztető jelzésnek olyan információkra is ki kell terjednie (ha vannak ilyenek), mint például bármely különleges, objektív és nem változó testi ismertetőjel; születési hely és idő; fényképek; ujjlenyomatok; állampolgárság(ok); az érintett személynél van-e fegyver, erőszakos-e, vagy megszökött-e; a figyelmeztető jelzés oka; a figyelmeztető jelzést kiadó hatóság; a SIS II-ben kiadott egyéb figyelmeztető jelzésekkel való kapcsolatok, a SIS II rendelet 37. cikkével, illetve a SIS II határozat 52. cikkével összhangban.

A rendszer felépítése

A SIS II (1) egy központi rendszerből („központi SIS II”), (2) az egyes tagállamokban található, a SIS II-vel kommunikáló nemzeti rendszerekből („N.SIS II”) és (3) a központi rendszer és a nemzeti rendszerek közötti kommunikációs infrastruktúrából áll, amely a SIS II adatok és a kiegészítő információk cseréjét végző hatóságok (SIRENE irodák) közötti adatcsere céljára rendelt, kódolt virtuális hálózatot képez³.

II. Azon magánszemélyek jogai, akiknek adatait a SIS II-ben feldolgozzák

Az adatvédelmi elveknek megfelelően mindazon egyének számára, akiknek adatait a SIS II-ben feldolgozzák, a SIS II rendelet és a SIS II határozat⁴ konkrét jogokat biztosít, amelyeket az alábbiakban elemzünk. Mindazok, akik élnek ezekkel a jogokkal, bármely olyan, általuk választott állam illetékes hatóságaihoz fordulhatnak, ahol SIS II rendszer működik. Ez azért lehetséges, mert valamennyi nemzeti adatbázis (N.SIS II) megegyezik a központi adatbázissal⁵. Ennélfogva e jogokkal az említett személyek bármelyik országban élhetnek, amely SIS II rendszert üzemeltet – függetlenül attól, hogy melyik tagállam adta ki a figyelmeztető jelzést.

Amikor az egyén gyakorolja hozzáférési jogát, a téves adatok helyesbítésére és a jogszerűtlenül tárolt adatok törlésére vonatkozó jogát, az illetékes hatóságok válaszára szigorú határidő vonatkozik. Az érintett személyt a lehető leghamarabb, de legkésőbb 60 nappal a hozzáférési kérelem benyújtását követően – illetve ha a nemzeti jog rövidebb időszakot határoz meg, ennek figyelembevételével – tájékoztatni kell⁶. Ezenfelül az érintettet a lehető leghamarabb, de legkésőbb az adathelyesbítési vagy adattörlési kérelem benyújtásától számított három hónapon belül – illetve ha a nemzeti jog rövidebb időszakot határoz meg, ennek figyelembevételével – tájékoztatni kell az adathelyesbítéshez és -törléshez való joga gyakorlását követően tett intézkedésekről⁷.

³ A SIS II-adatok bevitele, frissítése, törlése és lekérdezése a különféle nemzeti rendszereken keresztül történik. A központi rendszer, amely technikai felügyeletet és igazgatási feladatokat lát el, Strasbourgban (Franciaország) található. A központi rendszer nyújtja a SIS II-adatok beviteléhez és feldolgozásához szükséges szolgáltatásokat. A központi rendszer meghibásodása esetén az elsődleges központi rendszer minden funkcióját biztosítani képes tartalék rendszer Salzburg mellett (Ausztria) található. Az egyes tagállamok felelnek a saját nemzeti rendszerük felállításáért, működtetéséért és fenntartásáért, valamint a nemzeti rendszerüknek a központi rendszerrel történő összeköttetéséért. Minden egyes tagállam kijelöl egy hatóságot, a nemzeti SIS II hivatal (N.SIS II hivatal), amely a saját N. SIS II projektjéért központilag felelős. Ez a hatóság felelős a tagállam nemzeti rendszerének zökkenőmentes működéséért és biztonságáért.

⁴ Lásd különösen a SIS II rendelet 41. cikkét és a SIS II határozat 58. cikkét.

⁵ Lásd a SIS II rendelet és határozat 4. cikke (1) bekezdésének b) pontját.

⁶ Lásd a SIS II rendelet 41. cikkének (6) bekezdését és a SIS II határozat 58. cikkének (6) bekezdését.

⁷ Lásd a SIS II rendelet 41. cikkének (7) bekezdését és a SIS II határozat 58. cikkének (7) bekezdését.

A hozzáférési jog

A hozzáférési jog az a lehetőség, hogy bárki, aki szeretné, tudomást szerezhet – a nemzeti jogszabályokban foglaltak szerint – az adatfájlokban tárolt, rá vonatkozó információkról. Ez egy adatvédelmi alapelv, amely lehetővé teszi, hogy az érintettek ellenőrizhessék a harmadik felek birtokában lévő személyes adataikat. Ezt a jogot a SIS II rendelet 41. cikke és a SIS II határozat 58. cikke is kifejezetten biztosítja.

A hozzáférési jogot azon tagállam joga szerint kell gyakorolni, ahol a kérelmet előterjesztették. Az eljárás és az adatoknak a kérelmezővel való közlésére vonatkozó szabályok is országonként eltérőek. Amikor egy tagállamhoz olyan figyelmeztető jelzéshez való hozzáférés iránti kérelem érkezik, amely jelzést nem az adott tagállam adta ki, ezen államnak lehetőséget kell biztosítania arra, hogy a kibocsátó ország ismertesse álláspontját azzal kapcsolatban, hogy az adatok kiszolgáltathatók-e a kérelmező felé⁸. Ha ez a figyelmeztető jelzéssel kapcsolatos jogszerű feladatok végrehajtása vagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében elengedhetetlenül szükséges, az érintettől megtagadják az információ közlését.

Jelenleg kétféle rendszer keretében szabályozzák a bűnüldöző hatóságok által feldolgozott adatokhoz való hozzáférési jogot, ami a SIS-adatokra is irányadó. Néhány tagállamban a hozzáférési jog közvetlen, másutt pedig közvetett.

Közvetlen hozzáférés esetén az érintett személy közvetlenül az adatokat kezelő hatóságokhoz (rendőrséghez, *csendőrséghez*, vámhivatalhoz stb.) fordul. Ha a nemzeti jog lehetővé teszi, a kérelmezőnek megküldik a rá vonatkozó adatokat.

Közvetett hozzáférés esetén a személy azon állam nemzeti adatvédelmi hatóságához küldi el hozzáférési kérelmét, amelyhez a kérést intézi. Az adatvédelmi hatóság a kérelem kezeléséhez elvégzi a szükséges ellenőrzéseket, majd válaszol a kérelmezőnek.

Az adatok helyesbítéséhez és törléséhez való jog

A hozzáférési jog kiegészül a személyes adatok helyesbítéséhez való joggal (abban az esetben, ha a szóban forgó adatok pontatlanok vagy hiányosak), valamint a törlési joggal: törlés akkor kérhető, ha az adatokat jogellenesen tárolják (a SIS II rendelet 41. cikkének (5) bekezdése és a SIS II határozat 58. cikkének (5) bekezdése).

A schengeni jogi keret értelmében kizárólag a SIS II-ben figyelmeztető jelzést kiadó tagállam jogosult az általa bevitt adatok módosítására vagy törlésére (lásd a SIS II rendelet 34. cikkének (2) bekezdését és a SIS II határozat 49. cikkének (2) bekezdését). Ha a kérelmet nem a figyelmeztető jelzést kiadó tagállamban nyújtják be, az érintett tagállamok illetékes hatóságai együttműködnek egymással az ügy rendezése érdekében, azaz információt cserélnek és elvégzik a szükséges ellenőrzéseket. A kérelmezőnek meg kell jelölnie a helyesbítés vagy törlés iránti kérelem indokait, és össze kell gyűjtenie a kérelmet alátámasztó releváns információkat.

Jogorvoslatok: panasztételi jog az adatvédelmi hatóságnál, illetve bírósági eljárás indításához való jog

Azon jogorvoslati lehetőségeket, amelyek a kérelem teljesítésének megtagadása esetén a magánszemélyek rendelkezésére állnak, a SIS II rendelet 43. cikke és a SIS II határozat

⁸ Lásd a SIS II rendelet 41. cikkének (3) bekezdését és a SIS II határozat 58. cikkének (3) bekezdését.

59. cikke tartalmazza. Mindenkinek jogában áll bármely tagállam bíróságához vagy a nemzeti jog szerinti illetékes hatóságához keresetet benyújtani a rá vonatkozó figyelmeztető jelzéshez kapcsolódó információkhoz való hozzáférés, azok helyesbítése, törlése, megszerzése vagy a figyelmeztető jelzéssel kapcsolatos kártérítés céljából.

Határokon átnyúló elemet tartalmazó panasz esetén a nemzeti adatvédelmi hatóságoknak együtt kell működniük egymással annak érdekében, hogy garantálják az érintettek jogait.